По конфіскаті наклад другий.

Ч. 48. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 7. грудня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ҐАЗЕТА

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41. Телеф. Друкарні: 29-26.

Витріваймо на становищі.

Свята народня поговірка: „ще ся той не вродив, щоби всім догодив“. Трудно — одна й та сама річ буде для одного добра, — для другого кепська, і навпаки. І одна й та сама людина та її вчинки для одного будуть гарні й добрі, — для іншого погані й недобрі. Але є справи, в яких треба годитися навіть із тим, що вважається ніби недобрим, і знов є справи, де не кожний має моральне право судити, а коли й судить, то з його осудом ніхто не рахується.

Трохи прикро, що доводиться це писати зараз після виборів і про вибори та про ті невідповідальні балачки, які вже йдуть між нашими людьми про наших нових послів і сенаторів.

Тільки що скінчились вибори. Ще не зібрано матеріялів про те, як відбувались вибори і чому вони випали для нас гірше, як у 1928. р. (знаємо це тільки загально і з доривочних звідомлень), ще 5 новообраних послів сидить за кратами, а вже найшлися судці, які говорять та й пишуть у ґазеті: „находимо поважну основу до сумнівів у можливість такої а не іншої тактики нашого проводу й представництва“. Вже зменшується повагу того представництва, якого члени — посли й сенатори — немов би то не завдячують свого вибору довірю мас до себе, а лише „українськости листи, на якій найшлися їх імена.“ Одним словом куплений кіт у мішку.

Хто-ж то таке говорить і пише? Таке питання напевно поставить кожний український виборець, який може й тремтючи ховав свою картку з ч. 11. І напевно при тому не згадає добром такого балакуна. Алеж напевно кожний, хто тремтів за вислід виборів і працював для них, щоби вони випали для нас як найкраще, відразу зрозумів, що ті балакуни не з його товариства. З його товариства ніхто такого не скаже. І справді говорять і пишуть це ті, що є й аполітичні й апартійні і при виборах була їх хата зкраю.

Дарма! — мусимо про ці балачки й писання згадати, щоби відразу дати їм належну відправу та щоби нарід, а зокрема наші виборці знали, що й до них вони можуть забристи та як їх треба привітати.

Теперішні вибори не були у нас першими виборами і людей, яких ми вибірали, в більшости знаємо і з виборів 1928. року і вже з парулітньої діяльности в соймі та сенаті. Наш нарід пізнавав тих людей з їх виступів, про які читав у ґазетах, і на масових посольських вічах, на яких висловлював їм своє довіря. Ті люде були у проводі й освідомлювали та виховували наші народні маси. І їхній праці треба у великій мірі завдячувати те, що ми добули тепер до сойму 21 мандатів, хоч загально, зважаючи на особливі умовини, надіялись на 15 а то й того менше. Знаємо з досвіду, що ті люде завсігди стояли гідно на сторожі прав нашого народу і не вагались перед жертвами, які для багатьох-багатьох були би непосильними.

Все це знаємо. Знаємо не лише „Український Клюб“, „Провід партії“, „робітників на громадській ниві“. Де хочете спитайте, а всюди, і в найглухішому селі назвуть вам тих людей по імені. Не лише тут — в Галичині. Коли збирано підписи на листу ч. 11 на Поліссі, то й там селяне питали: а чи на тій листі є такі то люде? І називали по імені тих людей, які тепер є знов вибрані послами.

Можемо бути спокійні за наше нове представництво. Членами того представництва є люде випробовані й добре загартовані. Можемо бути певні того, що наші новообрані посли й сенатори не лише не вчинять нічого, що могло би бути некорисним для народу, але, що вони тепер, як і давніше, все робитимуть з народом і в повній свідомости відповідальности перед народом.

Наш нарід зробив своє при виборах. Зробив так, як пристоїть народові. І тому кличемо тепер: витріваймо на становищі. Бо лише наша стійкість і відпорність на ріжні підшепти, наше повне довіря до свого новообраного представництва і тісне згуртовання біля нього буде тим твердим ґрунтом, по якому сміло й певно йтимемо вперед до нашого кращого завтра.

Канцелярія УНДО відчинена.

Як відомо, поліція замкнула й опечатала була 30. жовтня ц. р. ціле помешкання, де містилась Народня Канцелярія У. Н. Д. О. і канцелярія Орґанізації Українців м. Львова. Дня 27. листопада ц. р. вечером знято печатки і від того дня розпочалось дальше нормальне урядування Народньої Канцелярії у своїй домівці.

Всі письма проситься тепер слати на давну адресу: Народня Канцелярія, Львів, вул. Косцюшки 1 а. II. п.

—o—

Посол др. Біляк на волі.

Дня 27. листопада ц. р. пополудні звільнено з тюрми посла дра Степана Біляка з Городка Ягайлонського. Проти нього припинено слідство за злочин головної зради і дальше оскаржується його лише за заколочення публичного спокою, яке добачують у його посольських вічах.

Рівночасно **звільнено зпід поліційного надзору послів Хруцького й Тершаківця,** які мусіли просити дозволу слідчого судді ще тоді, коли їздили до окружних комісій як новообрані посли за своїми вірительними листами.

—o—

Берестейських вязнів поволі звільняють.

З Берестя повивозили всіх арештованих послів, яких звезли туди зараз по арештуванні, і спочатку порозміщували їх по ріжних цівільних вязницях, а тепер потрохи випускають за кавцією. Є поголоски, що скоро вже всі б. берестейські посли будуть на волі, але поки що у вязниці сидить ще між іншими тяжко хворий на ревматизм посол Корфанти, вибраний до сойму в Варшаві і до краєвого шлеського сойму.

Цікаве те, що всі випущені б. берестейські вязні, отже й Вітос і Ліберман і інші, завзято мовчать і не хочуть нічого казати про своє перебування в берестейській кріпости. Більшість з них не думає тепер послувати, але посли Ліберман і Вітос нарешті згодилися задержати мандати.

Ще невідомо, що буде з нашими українськими б. берест. вязнями, які є тепер у Львові, а до яких і досі не допускають навіть родин. Є лише чутка, що б. посла Вислоцького перевезуть до Золочева, а дра Когута до Станиславова, себ-то до властивих окружних судів.

Орґанізаційна праця важка і серіозна.

З приводу останніх виборів ми вказали на те, що в таких умовинах, в яких відбувалися вибори, необхідна сильна орґанізація. Це не є виключно наша думка. Навпаки, — тепер то кожний це добре зрозуміє, коли навіть досі не хотів розуміти. Тому тепер, надіємось, наше громадянство візьметься з більшою охотою і завзяттям до орґанізаційної праці, як було досі.

На цю тему поміщує кілька статтей „Новий Час“, який у числі з 28. XI. так описує орґанізаційну працю багатьох тих, що посвятилися орґанізаційній праці:

„Дотеперішня наша орґанізаційна праця виглядала так, як виглядало би здобування якоїсь країни якоюсь армією, що не закріпляла би здобутих позицій, а йшла тільки безупинно вперед, не дбаючи про те, щоб вивчити терен і зробити його своєю оборонною базою. Тут навіть той, що ні трохи не визнається у воєнній штуці, побачить і зрозуміє, що даремний цей похід вперед, бо цій необачній армії прийдеться швидше чи пізніше відступати під напором ворога назад, щоб — якщо стане на те сил — почати наступ наново, але вже інакше. Цього **не хотіли тільки чи не могли ніколи зрозуміти ті з нас, що займалися нібито орґанізаційною працею.** Їм здавалося, що щоби створити якусь орґанізацію, зорґанізувати когось, то вистарчить приняти від нього заяву про вступлення до орґанізації. І тому вони турбувалися тільки про те, щоб тих заяв зібрати як найбільше. Зібрали — мали спокій. Заяви лежали преспокійно в шафі „орґанізації“, а **орґанізації як не було, так не було.** Усюди так: в політиці, в культурно-освітній ділянці, а подекуди навіть і в господарській.

І було таке положення: „орґанізації“ нібито існували, „орґанізатори“ ходили з бундючними видами перехвалюючись на кожному кроці, перед ким треба і не треба, про свою повну посвяти орґанізаційну працю, а одного гарного дня, коли треба було для виконання чогось ужити сили орґанізації, виявлялося, що орґанізації нема, що з цілої „зорґанізованої“ маси не залишився ні один чоловік, що на нього можна би рахувати. І знову люди дивувалися, хоч не було чому і чого..

Бо замість дивуватися треба було радше зрозуміти, що **ніхто ніколи не поставив ніякої орґанізації поверховною і доривочною працею.** Орґанізаційна праця — це праця дуже важка і серіозна. Хто хоче заступити її бундючною фразою та патріотичними вигуками, той не може зробити нічого більше, як видути принадну миляну баньку, засуджену згори на те, що швидше чи пізніше мусить тріснути“.

Українські адвокати з Тернополя на волі.

Перед самими виборами до сенату арештовано в Тернополі 5 українських адвокатів. Дня 24-го ц. м. по переслуханні у слідчого вийшли на волю: д-р Лисий і д-р Олійник, а 26-го випущено дальших трьох: д-ра Якимчука, д-ра Ладику й д-ра Онуферка. Проти них слідства не припинено і воно ведеться дальше.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 21/11 1930 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 45 czasopisma „Swoboda“ z daty Lwów dnia 16 listopada 1930 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 357/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 21 listopada 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 13 listopada 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Swoboda“ Nr. 45 z daty Lwów dnia 16 listopada 1930 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Riszajucza chwyla“ w ustępie od słów „Bez sumniwia“ do „hołosamy“, 2) w artykule pt. „Czekaje nas tiażka pracia“ w ustępie między słowem „Takych“ do słowa „praci“, 3) w artykule pt. „Dopysy“ w ustępie od słów „Szcze“ do „Ukrainciam“ znamiona ad ustęp 1) zbrodni występku z §§. 300, 302, 308 uk. ad 2) 3) występku z §. 308 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Nr. 6 ex 1863 Dzpp. tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) szerzeniem wieści fałszywych co do położenia politycznego obywateli narodowości ruskiej, zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo nadto pobudzić do nienawiści przeciw innym ugrupowaniom politycznym i pogłębić w ten sposób różnice partyj politycznych, nadto poniżyć w powadze zarządzenia władz administracyjnych w sprawie aresztowań przewodników stronnictwa politycznego „Undo“ pod 2) 3) szerzeniem fałszywych wieści co do przebiegu i wyników akcji władz administracyjnych zdążającej do likwidacji sabotaży zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, co odpowiada znamionam występku z §. 300, 302, 308 uk. Według §§. 487, 489, 493 pk. oraz §§. 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Na oryginale właściwe podpisy. — Za zgodność:

поки що невідомо. Є це тепер зліпок кількох посольських ґруп, які справді трудно буде удержати на одній лінії в соймі.

Також поки що передчасно говорити про те, чи українці творитимуть один клюб. Наразі можна лише сказати, що робляться для цього відповідні заходи. Мусимо собі ясно усвідомити, що праця нашої репрезентації буде тепер ще труднішою, як у попередньому соймі, тим більше, що ще майже третина наших послів не є на волі.

Варта ще тут згадати, що Б. Б. задумує поважно обмежити права послів. Зокрема всі посли з Б. Б. зрікаються посольської незайманости і вже тепер постановили, що будуть голосувати за кожним внеском на видачу послів судовим властям.

Ревізії і арештування.

Радехівщина.

Дня 11. ц. м. 25 поліціянтів та 4-ох агентів перевели ревізію в о. Івана Набережного, пароха в **Кривім** біля Радехова. Ревізію перевели теж в директора місцевої школи Омеляна Сполітакевича, Анни Кудрик, Петра Лепеха та у свідоміших селян. В о. Набережного забрали кілька цензурних книжок.

Копичинеччина.

Дня 15. ц. м. в **Сухоставі**, пов. Копичинці, перевела поліція ревізії в місцевого пароха о. М. Рогошевського, в Юлії Пизнюк, яка перебувала в пароха, в місцевій читальні „Просвіти“, в місцевій кооп. „Хлопська Поміч“ та у свідоміших громадян: Ілька Сивого, Ів. Древоріза, Петра Глинського, Ів. Татарина, Михайла Пилипова, Якова Нападія та в Павла Нападія. Не арештували нікого. Н нікого нічого не найшли.

З перемиської тюрми.

Українські політичні вязні в Перемиській тюрмі почали були дня 27. жовтня ц. р. голодівку, яка тривала до 1. листопада ц. р. Причиною голодівки були невідрадні відносини у вязниці. Коли заряд вязниці сповнив домагання вязнів, вони припинили голодівку.

Янів, пов. Городок.

Дня 15. листопада виїхали Олександер Гуґель і Лев Гуґель з Янова до Вишеньки Вел., щоб закупити товар до своїх склепів. По дорозі стрінули одного чоловіка з Вересиці, котрий хотів їм продати дрова. В часі розмови зійшли на вибори і при цій нагоді дали йому картки ч. 11 і кілька відозв до роздачі людям. Поліція довідавшися про це, прибігла до воза, зробила особисту ревізію у згаданих і забрала у них решту карток, котрі кинула до багна, а їх арештувала і привезла до Янова, де їх замкнено в місцевих арештах. В дні арештування перевела поліція строгу ревізію в домах згаданих, але нічого не найшла. Поліція зробила на них донесення до прокуратури і тепер ведеться проти них слідство.

Куликівщина.

Дня 22. листопада арештувала куликівська поліція в **Гребінцях** кандидата на посла з листи ч. 11 Івана Шпака, котрого відпровадила до тюрми в Жовкві. Дня 23. листопада після переведення ревізії арештовано Михайла Поторейка в **Надичу**. По скінченні голосування його випущено, а тоді напали на нього „стшельци“ і тяжко побили.

Озірнянщина.

У звязку з останніми арештуваннями переведено ревізії в домі о. Теодора Муровича, пароха **Сервир**, озірнянського деканату. Арештовано Степана Муровича, який при тому потерпів фізично. Арештованого відвезено до арештів у Золочеві.

Повіт Ліско.

В Устриках Горішніх поліція з поміччу граничних сторожів перевела 14. XI. ревізію в Онуфрія Романа. Забрали в нього всі картки ч. 11 призначені на ціле село, а самого арештували. Того самого дня у Волосатім по ревізії арештовано Григорія Сенькова, якого випущено щойно 15. XI. вечером. У нього також забрано картки.

Вийшли на волю.

Дня 24. ц. м. вийшли на волю з львівських „Бригідок“ Михайло Сениця і Волод. Кремінецький з Запитова. Їм закидували приналежність до УВО, саботажі та розкидування протидержавних летючок.

Станиславівщина.

У звязку з ліквідацією Пласту арештовані:

Зі Станиславова: Бойчук Осип, Салевич Гриць (випущено після 3 тижнів), Скочдополівна Одарка, Блаженко Володимир, Білогубка Маврикій, Ляшевич Омелян, Ганушевський Мирон і Богдан, Ткачук Михайло, Гудзоватий (випущені після тижня).

З Тисьмениці: Шкорутівна Марія, Шкорутівна Люба, Лозинський Евген, Петрунів Микола (всі ще сидять).

З Калуша: суддя Гладишовський, п-ні Чорнітова, Ф. Біленький, Микитка (випущені після тижня), Д. Кушлик (випущений після 6 тижнів).

З Коломиї: Степан Маціборко (ще сидить).

З Галича: О. Мончук (ще сидить).

Арештованим пластунам закидувано у великій більшости теж і звязок з УВО. Арештовано ще й випущено з поліційних арештів пластунки: В. Бойчуківну, Г. Стрийську та О. Андруховичівну.

Окрім цього арештовано й випущено отсі особи зі Станиславова й околиці: Я. Ясеницький, Я. Балицький, Солук, Пиндус, Гриневич, Галиляк (Станиславів), о. Корсан (Старуня), Дрозд, Сеґінь (Галич), Щербій (Павелче), Решетило (Саджава), Верес (Отинія), Ребрик, Шпильчак, Боднар (Ямниця), Скрутівна, Верес Роман (Отинія), селянин Вовк (Побереже).

Сидять ще в тюрмі: М. Голуб (Коломия), І. Корчинський, Янович (Галич), Михайлович (Тисьмениця), Козоріс, Городенко, Пришляк, Джеджора, Максимишин, Козьолковський (Дора), Драганчук (Загвіздє), Качан (Ганусівці), Черепаха.

Зі станиславівської тюрми перевезено до Бережан: Мик. Никифорчина та Ів. Батранчука.

Вдруге арештовано Ф. Біленького з Калуша. Його передержано 5 днів в поліційних арештах у Станиславові й опісля знову випущено на волю.

Після виборів на Горішнім Шлеську.

Німецька ґазета в Катовицях написала, що при виборах уневажнено безпідставно десятки тисяч німецьких голосів. На це відповіла виб. комісія в Катовицях, що це неправда і стверджує лише такі 2 випадки: 1) в одному обводі уневажнено 46 карток з числом німецької листи, які були пімняті і попередирані, але окружна комісія привернула важність тих карток; 2) в одному випадку не допущено до комісії німецького мужа довіря, але зроблено це тому, що той муж довіря вів недозволену виб. аґітацію в льокалю комісії. — Цікаво би бачити звідомлення окружних комісій у подібних випадках на наших землях.

На передвиборчу акцію, на події, які діялись тоді на Гор. Шлеську, та на вислід виборів звернула увагу Німеччина, яка хоче висунути деякі справи перед Лігою Народів. Задумуються навіть над тим, чи не зажадати скликання надзвичайної сесії Ліги, щоби там розглянено деякі справи з передвиборчого часу на Гор. Шлеську.

Орган польських соціялістів про безп. бльок.

Комунікат.

Екзекутива Українського Національно-Демократичного Обєднання, зібрана в дні 29. листопада 1930 р. на першому засіданні після виборів до польських законодатних палат, стверджує слідуюче:

1. Не вважаючи на всі відомі зовнішні умовини виборчого періоду найширші маси українського народу стихійно заявилися за листою Українського і Білоруського Виборчого Бльоку, чим виявили величезний гарт духа, подиву гідну національно-громадську свідомість і здисциплінованість. Хоча на основі офіціяльно проголошених вислідів голосуваня число українських посольських і сенатських мандатів вийшло дещо нижче, ніж було у попередних виборах, однак Екзекутива УНДО має на увазі цілість загальної передвиборчої і виборчої ситуації і всі незалежні від нас обставини і тому признає вислід виборів великою і безсумнівною українською перемогою. Длятого Екзекутива УНДО вважає своїм обовязком висловити найглибшу пошану і подяку загалові українських виборців, які віддали масово свій голос на листу ч. 11, та зокрема всім мужам довіря і тим окремим громадянам, які з пожертвуванням себе підготовили вибори на місцях і причинилися до виборчої перемоги.

2. Одночасно Екзекутива УНДО почуває себе до обовязку запевнити всіх виборців, що вибрана ними Українська Парляментарна Репрезентація не заведе висловленого їй довіря українських народних мас, не змарнує здобутого у цих виборах великого морального капіталу та гідно боронитиме прав Українського Народу.

Що діється в Рад. Союзі.

Ґазети донесли, що нібито в Рад. Союзі вибухла революція. Зараз по тім спростували цю вістку, але все-ж таки пишуть, що там назрівають якісь важні події і вже тепер дещо заповідає ті події. Рад. Союз ще й далі є відмежований від цілого світу і не так легко взнати, що там діється, бо кожна вістка звідтіль мусить перейти через большовицьку цензуру, або подається з великим страхом, щоби за неї не потерпіти.

В Москві розпочався тепер великий політичний процес проти т. зв. „промислової партії“. Це не перший і не останний такий процес. В ньому большовики намагаються доказати, що „буржуазні“ держави дальше приготовляють напад на Рад. Союз. Такими й подібними способами большовики стараються держати народні маси в постійному напруженні і відвертати їх увагу від невідрадних справ у краю.

А в краю дійсно небувалі відносини. Один монтер, німець з Відня, їздив до Рад. Союзу на роботу. Тепер він повернув, а на підставі його оповідання нім. „Робітнича Ґазета“ у Відні пише, що він переляканий умовинами, які панують тепер в Рад. Союзі. Особливо нарікає на брак харчів, а про хліб каже, що за нього так трудно, як було в Австрії під кінець війни.

Видно не гаразд діється і в армії. На Білорусі арештовано кільканадцять вищих і нижчих старшин, а на Білорусь спроваджено нові військові частини, в тому числі китайські полки.

—o—

Затверджений присуд смерти.

Найвищий Суд у Варшаві розглядав 20. ц. м. справу львівських українців, обвинувачених у приналежности до УВО, у протидержавній діяльности та послугувалися зброєю й вибуховими матеріялами. Їм закидали, що 7. вересня 1929 р. виконали ріжні замахи, між іншим на Сх. Торгах у Львові. Суд присяглих засудив був обв. Романа Біду на кару смерти, а Мих. Терещука, Ів. Вацика, Йос. Наорлевича, Вол. Махніцького, Йос. Кирилюка кожного по 4 роки тюрми, інших обвинуваченых 5—3 роки вязниці. 5 обвинувачених, засуджених на менші кари приняли присуд, інші внесли відклик до Найв. Суду. **На основі рішення Найв. Суду присуд львівського суду присяглих затверджено.** Присуд виконають, коли президент держави їх не помилує.

Землетрус в Японії.

Під кінець минулого місяця Японію навістив сильний землетрус. Крім величезних шкід, які заподіяв землетрус на великих просторах, було до 1.000 жертв у людях, в тому понад 200 осіб забитих. Деякі міста, які вже був раз знищив землетрус, тепер знов зруйновані. Японці живуть у страху перед дальшими землетрусами.

Де добре живеться.

Більшовикам треба 1000 німецьких робітників.

Недавно появилася в ґазетах вістка, що більшовики мають спровадити до Рад. Союзу 1000 німецьких робітників. Що це малоб значити? Чи то показує, що в Рад. Союзі всім так добре живеться, чи може щось іншого?

Хто не знає Рад. Союзу, не цікавиться тими відомостями, які дуже часто є в наших ґазетах, передруковані з більшовицьких газет, або, хто читає і вірить тому, що пишуть про Рад. Союз всякі „Ради", „Праці" й інші „Сель-Роб-и", той переконаний, що більшовики з добра спроваджують аж німецьких робітників. Але зовсім інакше представляється це тому, хто дивиться на Схід своїми власними очима, а не через спеціяльні більшовицькі окуляри; хто пригадує собі, ким то більшовики на початках робили революцію, а тепер послуговуються при владі.

Отже перше з минулого. Почався більшовизм у Росії. Росіян нараховують поверх 80 міліонів. Здається — досить їх на те, щоби створити добру революційну армію, коли росіянам так дуже довподоби більшовизм. Але знаємо, що пробоєвими частинами більшовиків були військові частини зложені з самих чужинців — китайців, мадяр, латишів. Одним словом ідейну революцію і завойовання робилося просто чужими добре платними наймитами, людьми легкодушними, які по більшій части записувалися до черв. ґвардії, щоби заробити. А заробити було можна. І тепер, коли вже був час розбурхати лінивого москаля, щоби й він захопився більшовицькою ідеєю, більшовики більше надіються на гроші і платних чужинців. Коли в останніх часах почалися якісь нелади на Білорусі, то туди прийшли знов таки військові частини зложені з китайців.

Колись воювали, то шукали для цього платних чужинців, бо свої не хотіли воювати. Тепер „будують" і знов шукають чужинців, бо свої не хочуть „будувати". Відомо, що більшовики завели в себе щось в роді давного кріпацтва—панщини. Рад. Союз переживає тяжку крізу, все зубожіло, селянин стратив усяку охоту обробльовати землю, робітникам мало платять і вони кидаються в ріжні сторони за кращим заробітком. Це доводило до цього, що на протязі короткого часу по фабриках, а особливо в копальнях зовсім змінялися всі робітники, себ-то старі відходили шукати ліпшого заробку, а на їх місце приходили зовсім нові. Що-ж то за робота! І ото більшовики придумали такий розпорядок, що робітник чи навіть селянин не має права без дозволу влади відходити з фабрики, копальні, чи сільсько-господарського колективу (спільної господарки). Але це внесло ще більше замішання, бо до решти відбило у людей охоту до праці, з якою звязали їх, як коня з возом. Наслідком цього, хоч в Рад. Союзі є поверх півтора міліона безробітних, то там „бракує" ще отих 1000 німецьких робітників.

Припустім, що то не так, що німців спроваджують лише фахових і до фахових робіт. То тут поневолі виринає питання: а скільки літ більшовики правлять Рад. Союзом?

Останні більш менш правильні воєнні операції скінчилися на землях теперішнього Рад. Союзу в 1921-ому році. Від того часу мали більшовики повних 9 літ зовсім мирної праці. Величезна держава, великі міліони людей, страшний будівничий розмах, влада в руках робітників, все життя достосоване до потреб робітників — школи, курси, всякі „соцвихи", і на 10-му році нараз забракло 1000 фахових німецьких робітників? — Ні, це просто смішно. Треба справді аж якогось „упіпіста" (радянофільська Укр. Партія Праці), щоби з того приводу радів, що мовляв, он як добре жити в Рад. Союзі! Своїх не достає до праці, то з чужини спроваджують.

Не думаємо, щоби українця чи навіть москаля не можна було вивчити потрібного фаху за 9 літ. Тож на поверх 100 міліонів їх є з чого вибірати. Та врешті, як українці й москалі не здібні до якогось фаху, то-ж є в Рад. Союзі і татари і хунхузи і туркмени й вірмени і багато багато інших. Тільки видко між ними немає відповідних кандидатів на більшовицьких „фаховців". Тому думають спроваджувати чужинців, яких ділом буде брати гроші (звичайно не такі, як своїм платиться, а по вигідній для них умові), робити, що їм скажуть і — мовчати.

Так — наймит мусить мовчати (і то як йому добре платиться, або як він дурний), але господар не може не вкімнутися за своє господарське право. І тому в Рад. Союзі господарі своєї землі ходять безробітними й „нефаховими", а до праці спроваджується фахових наймитів чужинців.

Виборчі висліди.

ВИБОРИ ДО СОЙМУ.

Виборча округа	ч. 11. 1930	18+22 1928	ч. 16. (л.н.м.) 1922	Доп. вибор. 1930
48 Перемишль	20.262	43.571	—	—
49 Самбір	61.197	63.829	—	—
50 Львів місто	10.973	9.617	—	—
51 Львів повіт	97.097	90.723	—	—
52 Стрий	85.617	106.271	—	—
53 Станиславів	114.341	128.059	—	—
54 Тернопіль	120.712	176.755	—	—
55 Золочів	1 9.054	122.897	—	—
Разом:	629.253	741.722	—	—
56 Ковель	6.080	—	91.174	12.000
57 Луцьк	30.000	67.854	77.322	61.717
58 Кремянець	22.000	60.508	121.009	—
59 Бересть Лит.		10.166	44.722	—
60 Пинськ	—	13.088	30.974	—
	58.080	151.616	365.20	—
	629.253	74 .7 2	—	—
	687 333	89[illegible].3[illegible]8	—	—

ВИБОРИ ДО СЕНАТУ.

Виборча округа	ч. 11. 1930	18+22 1928	ч. 16. (л.н.м.) 1922	Доп. вибор. 1930
Львів	140.253	160.386	—	—
Тернопіль	1 7.059	186.061	—	—
Станиславів	147. 97	70.511	—	—
Луцьк	21.633	63.785	147.206	71.409
Полісся	—	—	40.824	—
Разом:	436.142	580.743	—	—

З тих офіціяльних цифр виходилоб, що при цих виборах впало трохи менше голосів на українську національну листу. Чи воно так, то годі напевно твердити, бо у звідомленнях наших мужів довіря число голосів на 11-ку значно вище від офіц. звідомлень. Але навіть і такий вислід голосування є виявом великої сили нашого народу. При тих умовинах, в яких відбувалися вибори, навіть цього офіційного висліду не можна вважати нашим ослабленням, а навпаки — це є доказ зросту нашої сили.

Про цей вислід пише „Діло" між іншим таке (цей уступ був сконфіскований, але суд не затвердив конфіскати):

Цікаві виборчі звідомлення.

Допомога нашим інвалідам повинна бути трівка та зорґанізована. Впишіться в члени УКТОДІ. Річна вкладка звичайного члена 6 зол.

Безробіття.

Безробіття набірає в цілому світі величезних розмірів. В Німеччині нараховують 3 і пів міліона безробітних, в Анґлії 2 міл. 300 тисяч, а в Америці понад 5 міліонів. Так само безробіття в інших краях величезне. Здавалось, що ще найкраще стоїть справа у Франції, куди виїздили тисячі людей з Польщі на зарібки. Їхало туди досить багато і наших українців, та й тепер ще їдуть. Але тепер вже остерігається робітників перед виїздом до Франції. Тепер вже тисячі тих робітників, які вже опинились у Франції, ходять без праці. Ясно, що й новим нема чого туди їхати.

Америка не може собі дати ради зі своїми безробітними, а тут як на лихо тягнуть люде зі всіх сторін світа до Америки — „за долярами". Уряд вже від довшого часу постійно обмежує вїзд чужинців до Америки, а тепер думає зовсім замкнути перед ними границі і нікого нового не впускати, а коли вже кого впускати, то по особливому добору. Декому це перебещастя побувати в Америці, але для декого то це буде спасінням перед нуждою, за яку тепер в Америці лекше, як за доляри.

Перед новим соймом.

Новий сойм збереться 9-го грудня. Буде це початок звичайної бюджетової сесії і вже ця сесія покаже виразно, що буде уявляти собою новий сойм. Звичайно, що Безпартійний Бльок, маючи в соймі абсолютну більшість, зможе наразі не рахуватися з опозицією. Але той-же Бльок переводив вибори під гаслом зміни конституції. Зміна конституції вимагає тепер дві третини голосів, а такої сили ББ. все-ж таки не має і тому буде мусіти шукати піддержки ще якогось клюбу, який доповнив би число бебеків до 2-ох третіх.

Таким клюбом, що мав би піти з бебеками, рахували ендецький клюб. Але ендецький орґан пише, що ендеки не підуть на співпрацю з бебеками. Вони піддержали би деякі внесення бебеків, які були би корисні для Польщі, але не вірять, щоби з боку Б. Б. було так дуже багато тих внесків. Найправдоподібніше бебеки шукатимуть між опозицією перебіжчиків з ріжних партій, щоби таким чином доповнити своє число.

Клюб Б. Б. наразі орґанізується. Відбув своє перше дуже парадне засідання з участю аж 6 міністрів, вибрав головою полк. Славека, повибирав ріжні комісії та президії т. зв. реґіональних ґруп на всі райони держави. Між іншим головою реґіональної ґрупи Східної Галичини вибрано посла А. Коца, Волині — посла Пулаского, Полісся — посла Вислоуха. На маршалка сойму, який тепер має називатися просто „презесом", намічено б. премієра Світальского, а на „презеса" сенату виленського воєводу Рачкевича.

Поважні зміни зайдуть і в уряді. Зокрема вже вийшов з уряду марш. Пілсудський, який ніби-то вибірається заграницю на відпочинок. Має відійти також мін. внутр. справ ґен. Складковскі. Премієром намічено вже полк. Славека.

Як уложиться в соймі т. зв. „Центролев",

З давного минулого Америки.

Висококультурні предки. — Величезні скарби золота.

Коли европейці відкрили Америку, то найшли там лише півдиких індіян і ще до недавна всі думали, що до того часу не було в Америці ніякої культури. Але тепер цей погляд змінився. На американській землі найдено сліди старинних селищ і міст, а з розкопів довідуємось, що там жили колись висококультурні предки півдиких індіян.

В Південній Америці, недалеко перуанського заливу Салявері є руїни одного з найславніших передісторичних міст Чан-Чан. Колись давно було це місто столицею сильної держави Чіму. На території, що займає около 25.000 квадр. км. — вони оснували села та міста, побудували сильні мури та твердині, великі святині та палати, дороги та водопроводи, якими міг би похвалитися і нинішній інжінер. Багато з тих водопроводів і доріг ще й нині добрі.

Чімуанці мали свою велику культуру. Їх тканини прегарні, горшки викінчені досконало, різьба на дереві виявляє мистецьке розуміння, як рідко де між старими культурами. Вони виробляли ріжні предмети не лише з міди, золота та срібла, але виливали й з плятини. З ріжних металів виробляли предмети для домашньої потреби, для прикраси, оружа й музичні інструменти. Чімуанці знали й посріблювання та позолочування. У гробницях Чан-Чана найдено багато предметів, які треба подивляти. Між тими предметами є мідяні маски, потягнені сріблом і золотом, ковтки, орнаменти, предмети домашньої потреби — посріблювані або позолочувані. У музеях є горшки і збани з масивного золота, золоті тарілки та вази. Чімуанці спроваджували золото від інших народів і мали його просто великанські маси. Перші еспанці, які дісталися у Південну Америку, грабили довгі літа святині, палати та гробниці, в яких було дуже багато золота. Із документів, які заховалися, виходить, що зі самого горбка Гуака Толєдо відкопали від 1566 до 1592 р. золота вартости двох міліонів долярів, а багато таких самих горбів із золотом ще й нині неторкнуті.

На чімуанських горшках, вазах і предметах для прикраси є дуже вірні малюнки людей, звірят, одягів і т. д. На деяких вазах зображено, як лікар переводить операцію. З тих малюнків бачимо, що чімуанці переводили багато з тих операцій, які знає новітня медицина: ампутування поодиноких частей тіла, трепанація черепа (перерізування черепа), пльомбування зубів і виконування зубних корон. Операції переводили примітивно та без наркотиків, а всетаки з костей, які заховалися до наших часів бачимо, що вони дуже часто були успішні. Просто мусимо дивуватися і знанню й відвазі чімуанських лікарів, які переводили ці тяжкі операції, та видержаности пацієнтів, які давали різати себе без якихнебудь помічних засобів.

Чімуанці були дуже добрими хліборобами-рільниками, хоч їх земля дуже пуста та суха. Плекали ріжні овочі та зеленину (городовину), бараболі та бавовну. Недалеко столиці Чан-Чана спроваджували воду з ріки Ноче у великі збірники, з яких опісля заосмотрювали місто у воду, коли води не ставало у ріці. Чан-Чан простягалося на просторі 28 квадратових кільометрів і мало около чверть міліона населення. Там були гарні вулиці, державні будинки, величезні палати та святині. Доми будували з матеріялу (заправи), який століттями не піддавався непогоді. Замісць вікон були в мурах округлі отвори. Стіни були прикрашені малюнками людей, звірят, листя, цвітів, зір і т. п. Усі малюнки були мальовані на тлі ясної краски, так що впадали в очі. Найгарніше були прикрашені прилюдні будівлі та палати.

Цивілізація чімуанців пропала менш-більш 200 літ перед приходом еспанців.

ПЕРЕД І ПІДЧАС ВИБОРІВ.

Дубенський повіт на Волині.

НОВИНКИ.

— **Покарані радні.** 14 радних міста Радома потягнено до відповідальности за те, що винесли протест проти увязнення б. послів у берестейській тюрмі. Суд засудив 13 оскаржених на арешт від 1—3 місяці.

— **Зменшили послам дієти** в Румунії, постановили зменшити в Німеччині і заповідають це зробити в Польщі. Але мабуть нігде так не обмежили прав послів, як це дехто заповідає в Польщі. Чи з тих заповідей що вийде, це інша річ, але вже тепер, прм., на вірительний лист який заступає посольську леґітимацію, посли можуть їхати безплатно лише до Варшави, а назад — плати. Таке розпорядження появилось у Польщі перший раз, бо досі на вірительний лист можна було їздити залізницями безплатно по цілій Польщі.

— **Втікли з Радянщини.** Юрко Дяків із Долинщини перейшов 9. XI. через Збруч до Рад. України, шукаючи там кращої долі. Але видно і там не найшов щастя, та вже за 5 днів утікав назад. На кордоні його арештовано і відставлено до Долини. На кордоні СРСР арештовано також Павла Журбу і Марію Чубаткову, яких відставлено назад за Збруч.

— **Кіна у вязниці.** В славній американській вязниці Сінґ-Сінґ запроваджено кіно. Щодня вязнична сторожа провадить вязнів до келії, де міститься кіно, і вязні, які сидять у келіях часто одинцем, мають щастя не тільки оглядати, але і чути тонові фільми. До кіна пускають тільки тих вязнів, які в тюрмі нічим не провинились і всі вязні стараються поводитись бездоганно, щоби мати право йти до кіна. Також в інших американських вязницях мають завести кіна. — Нема то, як Америка.

— **Зпід ринви на дощ.** Польські ґазети пишуть, що свого часу втік до більшовиків б. посол до польського сойму комуніст Росяк. Тепер надійшла певна відомість, що більшовики арештували Росяка „за зраду робітничих і селянських інтересів у Польщі в часі послування“. Про ту „зраду“ доніс більшовикам один комуніст, який сидів разом з Росяком у тюрмі в Лодзі, де Росяк мав критикувати більшовицьку владу.

— **Крівава бійка хлопців.** 22. листопада на Клепарові, передмістю Львова, трьох 16—18-літніх хлопців напало на трьох таких-же хлопців. Почалась бійка, наслідком якої один хлопець того самого дня помер у шпиталі, а другого тяжко поранено шилом.

— **Копайте глину обережно!** В Струсові, пов. Теребовля, 13-літня дівчинка Іванна Бойко пішла до забороненого глиняника за глиною. Коли копала, обсунувся на неї беріг глиняника і засипав її. Дівчинка згинула на місці.

— **Погорів війт** в Селищах-Бретгайм біля Надвірної. Підозрівають, що вогонь підложено.

КОНКУРС.

Вписи до Господарсько-садівничої Школи Товариства „Просвіта“ в Милованню на рік 1931.

Шкільний рік в однорічній господарсько-садівничій школі Т-ва „Просвіта” в Милованню розпочинається 20. січня 1931 р. і треватиме до 20. грудня 1931 р.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта” у Львові проголошує **вписи на приняття** до школи 40 учеників з приміщенням в приюті під такими умовами:

1. Зголошуватися можуть мущини в віці 16—24 літ, що скінчили народню школу.

2. Оплата за приміщення в шкільнім приюті, опал і світло виносить 5.— зл. місячно. Вписове 15.— зл. на початку шкільного року. Наука в школі безплатна. Прохарчовання одержують ученики в кооперативній харчівні школи, веденій учениками під доглядом учителя за оплатою 35—40 зол. місячно.

3. Кождий ученик має мати одіж (в тім одіж до праці), 4 пари біля, 4 ручники, 2 простирала, подушку, покровець, сінник, а також ложку, вилки, ніж, тарілку, мисочку і півлітр. горня (бляшане поливане).

4. Родичі чи опікуни зобовязуються письменно платити за удержання і приміщення що місяця з гори.

Навчання в школі в зимі головно теоретичне, в літі головно практичне.

Зголошення до школи належить вносити поручено на адресу: Господарсько-садівнича школа Тов. „Просвіти” в Милованню п. Стриганці н. Дн. (Стриганьце). До зголошення належить долучити останнє шкільне свідоцтво, посвідку родичів, що зобовязуються платити за ученика і значки на 75 сот. на відповідь. Про приняття і день приїзду повідомить управа школи по 15. грудня 1930 р.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта”.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.